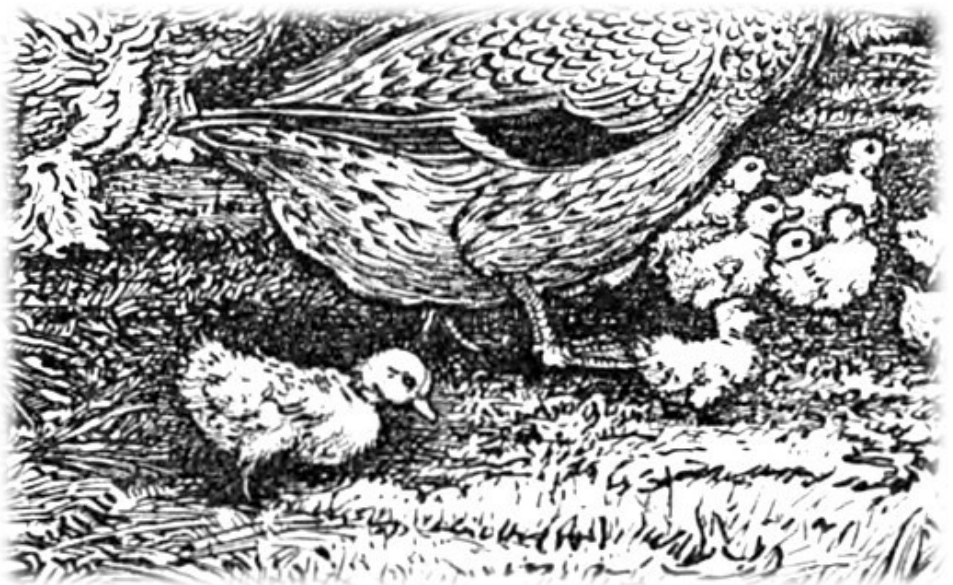

Eventyr For Alle

A detailed black and white woodcut-style illustration of a fox's head, looking slightly to the right. The fox has thick, textured fur and pointed ears. It is positioned behind the title text.

Den stygge andungen

H. C. Andersen

Den stygge andungen

Det var så deilig ute på landet. Det var sommer, kornet stod gult, havren grønn, høyet var reist i stakker nede på de grønne engene, og der gikk storken på de lange røde beina sine og snakket egyptisk, for den hadde lært det språket av mora si. Rundt om åker og eng var det store skoger, og midt i skogene var det dype vann. Ja, det var virkelig deilig der ute på landet! Midt i solskinet lå det en gammel herregård med dype kanaler rundt, og fra muren og ned til vannet vokste det store syreblader, som var så høye at små barn kunne stå oppreist under de største. Der inne var det var like vilt som i den tykke skogen, og her lå ei and i redet sitt. Hun skulle ruge ut de små andungene sine, men nå var hun nesten lei av det, fordi det tok så lang tid, og hun fikk sjeldent besøk. De andre endene likte bedre å svømme rundt i kanalene enn å løpe opp og sitte under syrebladene for å skravle med henne.

Endelig sprakk det ene egget etter det andre. «Pip pip!» sa det, alle eggeplommene hadde blitt levende og stakk hodet ut.

«Kvakk! Kvakk!» sa hun, og så kvekket de så godt de kunne, og så seg rundt til alle kanter under de grønne bladene. Og mora lot dem se så mye de ville, for det grønne er godt for øynene.

«Å, så stor verden er!» sa alle ungene, for de hadde jo ganske mye mer plass nå enn da de var inne i egget.

«Tror dere at dette er hele verden!?» sa mora. «Den strekker seg helt til den andre siden av havet, rett inn i prestens gård! Men der har jeg aldri vært! – Men nå er vel alle sammen her!» – og så reiste hun seg opp. «Nei, jeg har

ikke alle! Det største egget ligger der ennå. Hvor lenge skal det vare! Nå er jeg snart lei av dette!» Og så la hun seg igjen.

«Nå, hvordan går det?» sa ei gammel and som kom på besøk.

«Det tar så lang tid med det ene egget!» sa anda som lå. «Det vil ikke gå hull på det! Men nå skal du få se de andre! De er de skjønneste andungene jeg har sett! Alle sammen ligner på faren sin, det fjolset kommer aldri å besøker meg.»

«La meg se på det egget som ikke vil klekke!» sa den gamle. «Det kan være at det er et kalkunegg! Jeg ble også narret slik en gang, og jeg hadde mye sorg og nød med de ungene, for de er redde for vann, skjønner du! Jeg fikk dem ikke uti. Jeg kvekket og nappet, men det hjalp ikke! – La meg se egget! Jo, det er et kalkunegg! La det bare ligge, du, og lær heller de andre barna å svømme!»

«Jeg vil ligge på det en litt mer allikevel!» sa anda. «Når jeg har ligget så lenge, så kan jeg ligge en liten stund til!»

«Vær så god!» sa den gamle anda, og så gikk hun.

Endelig revnet det store egget. «Pip pip!» sa ungen og veltet ut. Han var så stor og stygg. Anda så på ham: «Det der er da ei forferdelig stor and!» sa hun. «Ingen av de andre ser slik ut! Det skulle vel ikke være en kalkunkylling? Nå, det skal vi snart få se. I vannet skal han, om jeg så må sparke ham ut selv!»

Neste dag var det et velsignet deilig vær. Sola skinte på alle de grønne syrene. Andemor kom frem med hele

familien sin nede ved kanalen: Plask – så hoppet hun i vannet. «Kvakk kvakk!» sa hun og den ene andungen plumpet uti etter den andre. Vannet slo over hodet på dem, men de kom straks opp igjen og fløt så vakkert. Beina gikk av seg selv, og de var alle uti, selv den stygge gråe ungen svømte med.

«Nei, det er ingen kalkun!» sa hun. «Se så pent han bruker beina, og hvor rak den holder seg! Det er min egen unge! I grunnen er den jo ganske skjønn, når man bare ser ordentlig på den. Kvakk knakk! – Kom nå med meg, så skal jeg føre dere inn i verden og vise dere i andegården, men hold dere alltid i nærheten av meg så ingen trår på dere, og pass dere godt for kattene!»

Og så kom de inn i andegården. Det var fryktelig mye støy der inne, for det var to familier som sloss om et ålehode, men så fikk katten tak i det.

«Ser dere, sånn er det her i verden!» sa andemor, og slikket seg om nebbet, for hun ville også hatt ålehodet. «Bruk nå beina!» sa hun. «Vis at dere kan *kvekke* dere, og bøy halsen for den gamle anda der borte! Hun er den mest betydningsfulle av alle her! Hun er av spansk blod, det er derfor hun er så stor. Og ser dere at hun har en rød klut om beinet? Det er virkelig praktfullt, og den største utmerkelsen noen and kan få, for det betyr nemlig at man ikke ønsker å miste henne, og at hun skal kjennes av både dyr og mennesker! – *Kvekk* dere! – Ikke beina sammen! Ei veloppdragen and setter beina vidt fra hverandre, akkurat som far og mor! Se der! Nei nå med halsen og si: *Kvakk!*»

Og det gjorde de, men de andre endene som stod rundt, så på dem og sa ganske høyt «Å nei, se! Nå har vi fått ei slekt til! Akkurat som om vi ikke var mange nok allerede! Og fy, så stygg den andungen ser ut! Han har ikke noe her å

gjøre!» – og straks fløy ei and bort og beit den i nakken.

«La ham være!» sa mora. «Han gjør jo ikke noe!»

«Nei, men han er for stor og rar!» sa anda som beit, «og derfor skal han tas!»

«Mora har skjønne barn!» sa den gamle anda med kluten om beinet. «Alle sammen er skjønne, bortsett fra den ene der, den har hun ikke vært heldig med, jeg skulle ønske hun kunne gjøre den om igjen!»

«Det går ikke, deres nåde!» sa andemor. «Han er ikke skjønn, men han har et inderlig godt gemytt, og svømmer like vakkert som noen av de andre, ja kanskje til og med litt bedre! Jeg tror at han vil vokse seg skjønn, eller at han med tiden blir litt mindre! Han har ligget for lenge i egget, det er derfor han ikke ser helt bra ut!» Og så pirket hun ham i nakken og glattet på fjærene. «Han er dessuten en hannand», sa hun, «så det gjør ikke så mye. Jeg tror han blir stor og sterk, og vil klare seg godt!»

«De andre andungene er nydelige!» sa den gamle. «Lat nå som om dere er hjemme, og finner dere et ålehode kan dere gi det til meg!»

Og så var de som hjemme.

Men den stakkars andungen som hadde kommet sist ut av egget, og som så så fæl ut, ble bitt og puffet og gjort narr av, og det både av endene og hønsene. «Han er for stor!» sa de alle sammen, og en kalkunhane, som var født med sporer, og derfor trodde at han var keiser, pustet seg opp som et fartøy for fulle seil, gikk rett opp i ansiktet på ham, og så pludret den og ble helt rød i hodet. Den stakkars andungen visste hverken hvor den skulle stå eller gå, og den var så trist for at den så så stygg ut og var til skam for hele andegården.

Slik gikk det den første dagen, og siden ble det verre og verre. Den stakkars andungen ble jaget av dem alle sammen, selv søsknene hans var så slemme med ham, og de sa alltid: «Bare katten ville ta deg, ditt fæle spetakkel!» Og mora sa: «Hadde du bare vært langt borte!» Og endene beit ham, og hønsene hakket ham, og jenta som skulle gi dyrene mat, sparket til ham med foten.

Da løp han og fløy bortover gjerdet. De små fuglene i buskene fór forskrekket til vær. «Det er fordi jeg er så stygg», tenkte andungen og lukket øynene, men allikevel løp den av sted.

Så kom den ut i den store myra hvor villendene bodde. Der lå den hele natta, den var så trett og sorgfull.

Om morgenen spratt villendene opp, og de så på den nye kameraten sin. «Hva er du for en?» spurte de, og andungen snudde seg til alle sider, og hilste så godt den kunne.

«Du er skikkelig stygg!» sa villendene. «Men du kan være hos oss allikevel, bare du ikke gifter deg inn i familien vår!» – Den stakkaren! Han tenkte jo ikke på å gifte seg, han ville

bare ha lov til å ligge i sivet og drikke litt mosevann.

Der lå han i hele to dager. Så kom det to villgjess, eller rettere sagt villgasser, for de var to hanner. Det var ikke lenge siden de hadde kommet ut av egget, og derfor var de ganske freidige.

«Hør kamerat», sa de. «Du er så stygg at jeg liker deg! Vil du bli med og være trekkfugl? I nærheten er det ei annen myr med noen søte fine villgjess. De er ugift alle sammen, og sikkert villig til å svare *Kvakk!* Der vil du ha hellet med deg, så stygg som du er! –

«Piff! Paff!» hørte de plutselig ovenfor, og begge villgassene falt døde ned i sivet, og vannet ble blodrødt. «Piff! Paff!» sa det igjen, og hele skarer av villgjess fløy opp av sivet, og så smalt det igjen. Det var stor jakt, og jegerne lå rundt om myra, ja noe satt også oppe i trærne, som strakte seg langt ut over sivet. Den blåe røyken gikk som skyer inn mellom de mørke trærne og hang langt hen over vannet. I gjørma kom jakthundene – *klask, klask*. Siv og rør svaiet til alle sider. Dette var skrekken for den stakkars andungen, den dreide hodet om for å få det under vingen, og akkurat da stod det en stor og fryktelig hund rett ved. Tunga hang langt ut av halsen på ham, og øynene skinte så fryktelig fælt. Han satt gapet sitt rett imot andungen, viste de skarpe tennene – og *plask, plask* så gikk han igjen uten å ta den.

«Å gudskjelov!» sukket andungen. «Jeg er så stygg at selv hunden ikke gidder å bite meg!»

Og så lå den helt stille, mens haglene suste i sivet, og det smalt skudd på skudd.

Først langt ut på dagen ble det stille, men den lille stakkaren turte ennå ikke å reise seg, den ventet ennå flere timer før den så seg om, og så skyndte den seg av sted fra myra så fort den kunne. Den løp over mark og over eng, det

var en del vind, så det var vanskelig for den å bevege seg.

På kvelden nådde den et fattig lite bondehus. Det var så elendig at det visste ikke en gang selv hvilken side det skulle falle mot, og derfor ble det stående. Vinden suste så mye om andungen at han måtte sette seg på halen for å holde i mot, og det ble verre og verre. Da merket han at døra hadde gått av den ene hengselen, og at den hang så skjevt at han kunne smette inn i gjennom sprekken og inn i stua, og det gjorde han.

Her bodde ei gammel kone med katten sin og høna si. Og katten, som hun kalte Lillegutt, kunne skyte rygg og male, og han kunne gnistre også, men da måtte man stryke ham mot hårene. Høna hadde veldig små lave bein, og derfor ble den

kalt «Kykkelig-lavbein». Den la gode egg, og kona var like glad i den som sitt eget barn.

Om morgenen merket de straks den fremmede andungen, og katten begynte å male og høna å klukke.

«Hva for noe!?» sa kona, og så seg omkring, men hun så ikke så godt, så hun trodde at andungen var ei feit and som hadde

forvillet seg inn. «Det var jo en rar fangst!» sa hun, «nå kan jeg få andeegg, hvis den ikke er en hannand da. Det må vi prøve!»

Og så ble andungen tatt inn på prøve i tre uker, men det kom ingen egg. Og katten var herre i huset og høna var madammen, og hele tiden sa de: «Vi og verden!» For de trodde at de var halve verden, og den aller beste av de to delene. Andungen syntes at det gikk an å ha en annen mening også, men det tålte ikke høna.

«Kan du legge egg?» spurte hun.

«Nei.»

«Ja, vil du da holde munn!»

Og katten sa: «Kan du skyte rygg, male og gnistre?»

«Nei.»

«Ja, da skal du ikke mene noe når fornuftige folk snakker!»

Og andungen satt i kroken og var i dårlig humør. Da kom den til å tenke på den friske lufta og solskinet. Den fikk slik en forunderlig lyst til å flyte på vannet, og til slutt kunne den ikke la være, den måtte si det til høna.

«Hva går det av deg?» spurte hun. «Du har ingenting å gjøre, det er derfor de nykkene kommer over deg! Legg egg eller mal, så går de over.»

«Men det er så deilig å flyte på vannet», sa andungen, «så deilig å få det over hodet og dykke ned på bunnen!»

«Ja, det er vel en stor fornøyelse!» sa høna. «Du har nok blitt gal! Spør bare katten, han er den klokeste jeg kjenner, om han liker å flyte på vannet eller dykke! Og hvorfor ikke snakke om meg. – Du kan til og med spør vårt herskap, den gamle kona, ingen er klokere enn henne i hele verden! Tror du at hun har lyst til å flyte og få vann over hodet?»

«Dere forstår meg ikke!» sa andungen.

«Nei, vi forstår deg ikke. Og hvem kan forstå deg da!? For du vil jo aldri bli klokere enn katten og kona, og for ikke å nevne meg! Ikke skap deg, barn! Takk heller din skaper for alt det gode folk har gjort for deg! Er du ikke kommet i ei varm stue og har bekjente du kan lære noe av!? Men du er et fjols, og det er ikke noe morsomt å være med deg! Du må da forstå at jeg mener det godt, det jeg sier, jeg forteller deg det ubehagelige slik at du etterpå skal skjønne hvem som er dine sanne venner! Sørg bare for å legge egg og lærer deg å male eller gnistre!»

«Jeg tror jeg vil gå ut i den vide verden!» sa andungen.

«Ja, gjør det du!» sa høna.

Og så gikk andungen. Den fløyt på vannet, den dykket ned, men alle dyrene overså den fordi den var så stygg.

Nå kom høsten sigende, bladene i skogen ble gule og brune, vinden tok fatt i dem så de danset omkring, og oppe i lufta så det kaldt ut. Skyene hang tunge med haggel og sneflak, og på gjerdet stod ravnene og skreik «Kra! Kra!» av bare kulde. Ja, man kunne virkelig fryse når man tenkte på det, den stakkars andungen hadde det riktignok ikke godt.

En aften sola gikk så velsignet ned, kom det en hel flokk vakre store fugler ut av buskene. Andungen hadde aldri sett noen så vakre, de var helt skinnende hvite, men lange smidige halser. Det var svaner. De laget ganske forunderlige lyder, bredde sine prektige lange vinger ut og fløy bort fra de kalde egnene til varmere land – til det åpne sør! De steg så høyt så høyt, og den lille stygge andungen ble så forunderlig i humøret. Den dreide seg rundt i vannet akkurat som et hjul, rakte halset høyt opp i lufta etter dem, og utstøtte et skrik så høyt og forunderlig at den ble helt redd av det selv. Å, den kunne ikke glemme de vakre fuglene, de lykkelige fuglene, og så snart den ikke så dem lenger, dukken den helt

ned til bunnen, og da den kom opp igjen var den nesten helt ute av seg. Den visste ikke hva fuglene kaltes, ikke hvor de fløy hen, men allikevel elsket den dem mer enn den noen gang har elsket noen. Den misunnet dem slett ikke, for hvordan kunne det falle den inn å ønske seg en slik skjønnet, den ville være glad bare endene ville ha tålt å ha dem blandt seg – det stakkars stygge dyret!

Og vinteren ble så kald så kald. Andungen måtte svømme rundt i vannet for å hindre det fra å fryse helt til, men hver natt ble hullet hvor den svømte mindre og mindre. Det frøys så det knakte i isskorpa. Andungen måtte bruke beina hele tiden for at vannet ikke skulle lukke seg. Men til slutt ble den trett, og la seg helt stille og frøys fast i isen.

Tidlig om morgenen kom en bondemann. Han så den, gikk ut og slo isen i stykker med treskoen sin, og bar den så hjem til kona si. Der ble det liv i den igjen.

Barna ville leke med den, men andungen trodde at de skulle være slemme med den, og fór i forskrekkelse rett opp i melkefatet slik at melka skvulpet ut i stua. Kona skreik og slo hendene i været, og da fløy den opp i trauet hvor smøret var, og så ned i meltønna og opp igjen. Den så nå ikke ut! Og kona skreik og slo etter den med ildklemma, og barna løp hverandre over ende for å fange andungen, og de lo og de skreik! – Det var godt at døra stod åpen. Ut fór den imellom buskene i den nyfalne sneen – der lå den, akkurat som i dvale.

Men det ville blitt alt for sørgelig å fortelle om all den nøden og elendigheten den måtte gå gjennom iløpet av den harde vinteren. Den lå i mosen i sivet da sola igjen begynte å skinne varmt. Lerkene sant – det var deilig vår.

Da løftet den begge vingene sine på en gang, de bruste sterkere enn før og bar den kraftig av sted; og før den visste

ordet av det, var den i en stor hage, hvor epletrærne stod i blomst, hvor svarthyllen duftet og hang på de lange, grønne grenene like ned imot de buktende kanalene! Å, her var det så fint, så vårfriskt! Og rett foran, ut av tykningen, kom tre vakre hvite svaner. De bruste med fjærene og fløyt så lett på vannet. Andungen kjente de prektige dyrene igjen og ble bergtatt av en forunderlig sørgmodighet.

«Jeg skal fly bort til dem, disse kongelige fuglene! Og de kommer sikkert til å hakke meg i hjel, siden jeg som er så stygg og tør å komme så nærme. Men det er det samme! Bedre å drepes av dem enn å bli nappet av endene, hugget av hønsene, sparket av jenta som passer hønsegården, og ha det vondt om vinteren!» Og den fløy ut i vannet og svømte bort imot de prektige svanene. De så den og skjøt mot den med brusende fjær. «Bare drep meg!» sa det stakkars dyret, og bøyd hodet ned mot vannflata og ventet døden. – Men hva var det den så i det klare vannet? Under seg så den sitt eget speilbilde, men den var ikke lenger en ussel sortgrå fugl, stygg og fæl, den var selv en svane.

Det gjør ikke noe å være født i andegården, bare så lenge man har ligget i et svaneegg!

Den følte seg ordentlig glad over all den nøden og motgangen den hadde opplevd. Nå forstod den seg virkelig på den lykken og alt det vidunderlige som hilste den. – Og de store svanene svømte rundt omkring den og strøk den med nebbet.

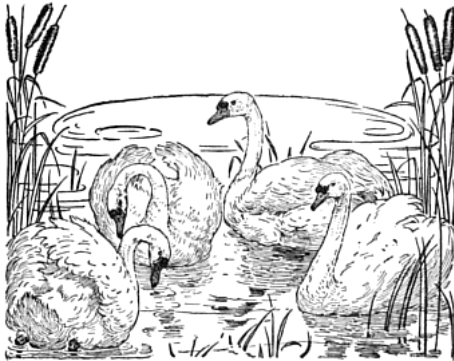
I hagen kom det noen små barn. De kastet brød og korn ut i vannet, og den minste ropte: «Der er en ny!»

Og de andre barna jublet med: «Ja, det har kommet en ny!»

Og de klappet i hendene og danset rundt. Så løp de etter far og mor, og det ble kastet brød og kake i vannet, og alle

sammen så sa de: «Den nye er den peneste! Så ung og så vakker!» Og de gamle svanene neiet for den.

Da følte den seg helt unnselig og gjemte hodet bak vingene, den visste ikke selv hvorfor! Den var bare så alt for lykkelig, men slett ikke stolt, for et godt hjerte blir aldri stolt! Den tenkte på hvordan den hadde blitt forfulgt og forhatt, og hørte nå alle si at den var den vakreste av alle vakre fugler. Og svarthyllene bøyd greinene sine helt ned i vannet til den, og sola skinte så varmt og så godt. Da bruste fjærene dens, den slanke halsen hevet seg, og av hjertet jublet den: «Så mye lykke drømte jeg ikke om da jeg var den stygge andungen!»

Eventyr ForAlle.no

Les og hør kjente og ukjent eventyr,
gratis på norsk!

eventyrforalle.no

PATREON

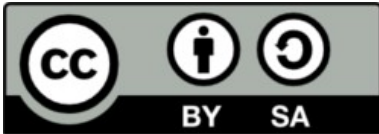
| EventyrForAlle

Dansk kunsteventyr av Hans Christian Andersen (1805-1875).
(Offentlig eiendom - public domain)

Originaltittel: Den grimme Ælling

Norsk oversettelse: Karl-Robert Rønning

Basert på den originale danske teksten: [Den grimme Ælling \(1844\) \(kb.dk\)](http://den.grimme.aelling.kb.dk)
(Offentlig eiendom - public domain)

Dette verket er lisensiert under følgende Creative Commons lisens: Navngivelse-DeLPåSammeVilkår 4.0 Internasjonal. For å se en kopi av denne lisensen, besøk

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.

Illustratør: Louis Rhead (1857-1926)

Kilde: [Hans Andersen's Fairy Tales And Wonder Stories, 1914 \(hathitrust.org\)](http://hansandersensfairytalestales.com)

Dette arbeidet er fri for kjente opphavsrettsrestriksjoner.